

Features of the application of coach technologies in adult education

Svitlana Nahorniak

Vinnitsia Mykhailo Kotsyubynsky State Pedagogical University, Vinnitsia, Ukraine

Svitlana Nahorniak <https://orcid.org/0000-0002-5311-3303>

Ph. D. in pedagogy, associate professor

*Corresponding author's email: svitlanamnagor@gmail.com

© The Author(s), 2024. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

Abstract

The article examines the peculiarities of the use of mobile technologies in the field of adult education, which is becoming increasingly important in the context of modern needs for continuous professional development and self-improvement. The main focus of the work is on the analysis of coaching methods and practices, which should be integrated into the educational process to increase motivation. Various coaching models and techniques are considered. It is noted that coaching serves as an auxiliary tool in solving the problems of self-evaluation and self-analysis that often arise in the process of adult education.

Through the analysis of practical cases, the potential of coaching to increase the effectiveness of educational programs and to develop the personal competencies of education seekers is demonstrated.

Keywords: coach technologies, adult education.

Особливості застосування коуч-технологій в освіті дорослих

Світлана Нагорняк

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця,
Україна

Світлана Василівна Нагорняк <https://orcid.org/0000-0002-5311-3303>

Кандидат педагогічних наук, доцент

Е-mail автора для листування: svitlanamnagor@gmail.com

© Автор(и), 2024. Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) License

Анотація

Стаття досліджує особливості використання коуч-технологій у сфері освіти дорослих, яка стає все більш важливою в контексті сучасних потреб неперервного професійного розвитку та

самовдосконалення. Основна увага в роботі приділяється аналізу методів та практик коучингу, які доцільно інтегрувати в освітній процес для підвищення мотивації.

Розглядаються різні моделі та техніки коучингу. Зазначається, що коучинг слугує допоміжним інструментом у вирішенні проблем самооцінки та самоаналізу, які часто виникають в процесі освіти дорослих.

Шляхом аналізу практичних кейсів, демонструється потенціал коучингу для підвищення ефективності навчальних програм та для розвитку особистісних компетенцій здобувачів освіти.

Ключові слова: коуч-технології, освіта дорослих.

Навчання та освіта дорослих є основним компонентом навчання впродовж усього життя. Освіта дорослих охоплює всі форми освіти і навчання, спрямовані на забезпечення участі всіх дорослих у житті суспільства і в трудовій діяльності; охоплює весь комплекс процесів навчання, формального, неформального та інформального, в рамках яких люди, які вважаються дорослими в суспільстві, в якому вони живуть, розвивають і збагачують свої можливості для життя і роботи своїх власних інтересах, так і в інтересах своїх громад, організацій і спільнот; передбачає стійку діяльність і процеси здобуття, визнання, обміну та адаптації здібностей (Лук'янова & Аніщенко, 2014).

Сьогодні майже в усіх країнах спостерігається старіння населення. За оцінками ООН, у наступні 15 років кількість людей похилого віку (60 років і більше) в глобальному масштабі зросте на 56%: з 901 мільйона людей у 2015-му до понад 1,4 мільярда до 2030 року. Якщо ці прогнози справдяться, то до 2030 року вперше в історії кількість літніх людей перевищить кількість дітей віком до 9 років, а до 2050 — підлітків та молоді у віці 10–24 років. При тому дорослі особи будуть змушені працювати довше, аніж попередні покоління. Пошук шляхів удосконалення своїх навичок і професійної переорієнтації за рахунок технологічних змін і глобалізації стане для них життєвою необхідністю. Вони також шукатимуть нові можливості для навчання, аби продовжити свій професійний та особистісний розвиток (Сорока, 2020).

За визначенням Інституту навчання впродовж життя ЮНЕСКО (UIL):

Формальне навчання відбувається в освітніх та підготовчих закладах, визнається відповідними національними органами та призводить до вручення дипломів і присвоєння кваліфікацій. Формальне навчання є структурованим у таких аспектах як навчальні програми, кваліфікації та вимоги щодо навчальної й викладацької діяльності.

Неформальне навчання – це навчання, що відбувається додатково до формального навчання або як альтернатива йому. У деяких випадках воно також структуроване відповідно до освітніх та навчальних положень, але є більш гнучким. Зазвичай воно відбувається на базі громади, на робочому місці, а також у рамках діяльності організацій громадянського суспільства. Завдяки процесу визнання, валідації та акредитації неформальне навчання також може призвести до присвоєння кваліфікацій та інших форм визнання результатів навчання.

Інформальне навчання – це навчання, що відбувається у повсякденному житті, у сім'ї, на роботі, у громаді, а також у контексті реалізації інтересів та діяльності людини. Завдяки процесу визнання, валідації та акредитації компетенції, сформовані в результаті інформального навчання, можуть стати визнаними і можуть сприяти присвоєнню кваліфікацій та інших форм визнання. У деяких випадках на позначення інформального навчання,

спрямованого на здобуття знань та умінь на основі досвіду, використовується термін емпіричне навчання (Нежинська, 2017).

Усі ці напрями та тенденції знайшли відображення в інтернаціональних міжнародних документах, які визначають розвиток освіти в новому тисячолітті. У доповіді, підготовленій для ЮНЕСКО незалежною міжнародною комісією з освіти для XXI століття і більше відома як звіт Жака Делора «Освіта: прихований скарб» проголошуються чотири провідних принципи – чотири стовпи сучасної

освіти: освіта потрібна для того, щоб людина навчилася пізнавати, діяти, спільно й разом бути, жити.

І, щоб досягти процесу розкриття потенціалу людини, розвитку її професійних та особистих якостей завдяки чому розвинуться нові здібності й навички, що підвищать ефективність роботи та покращать якість життя людини загалом, варто застосовувати коуч-технології, як найбільш прийнятні в освіті дорослих. Адже, коучинг в освіті – це взаємодія рівноправних учасників освітнього процесу, направлених на виявлення й реалізацію потенціалу того, хто навчається, для досягнення високого освітньо-професійного, соціального та особистісного розвитку.

Коучинг, при цьому, може бути використано як універсальну технологію, яка дозволяє ефективно працювати на суб'єкт-суб'єктному рівні, тобто вміти керувати собою, своїм станом, своїми ресурсами, допомагати іншим у розвитку особистісного потенціалу, в підвищенні особистої ефективності, розвивати навички комунікації, будувати конструктивні відносини з колегами, які максимально підвищують ефективність вирішення актуальних життєвих завдань тощо (Костєва, 2019).

Коучинг - це методика, яка використовує набір поведінкових технік та питань. Під час застосування коуч-технологій в освіті дорослих можна допомогти:

- досягти усвідомлення своїх потреб;
- ставити цілі та знаходити шляхи для їх досягнення;
- підвищити професійні успіхи та досягти кар'єрного зростання;
- знайти і усунути обмежуючі переконання, сумніви, страхи, які не дають рухатися вперед;
- радикально переглянути стосунки з близьким та далеким оточенням;
- відновити інтерес до життя й надати йому нового змісту;
- пізнати свої сильні сторони, особливості та потреби (Нежинська, 2017).

Розрізняють декілька видів коучингу: індивідуальний, груповий, командний, кар'єрний, корпоративний, бізнес-коучинг, лайф-коучинг, коучинг конфліктів тощо. Незважаючи на різновиди, коучинг дозволяє особистості подивитися на себе з іншого боку, оцінити ситуацію, що склалася, знайти різні способи вирішення проблеми, проаналізувати їх і обрати найоптимальніший, скласти план дій на майбутнє, навчитися контролювати свої дії та активно співпрацювати з іншими (Лаврук, 2023).

Перенесений у освітнє середовище, коучинг забезпечує набір методик для формування важливих самоосвітніх умінь особистості, а саме: виокремлення, аналізу, подолання труднощів і проблем, які виникатимуть у процесі навчання; ефективного спілкування та навчання в колективі, групі, соціальних мережах; організаторських і управлінських умінь; умінь самоаналізу та самомотивації тощо. Усі ці уміння становлять основу самоосвітньої компетенції майбутнього спеціаліста, яка є одним із проявів і показників соціальної та професійної зрілості особистості (Нежинська, 2017).

Традиційними коуч-технологіями, які доцільно застосовувати на різних стадіях освітнього процесу, є вправи на розвиток умінь постановки цілей і стратегічного планування, такі як GROW (аббревіатура від англійських слів «goal» (ціль), «reality» (реальність), «option» (варіант), «will» (воля), SMART (аббревіатура слів «specified» (конкретний), «measurable» (вимірюваний), «agreed» (узгоджений), «realistic» (реалістичний), «timed» (обмежений у часі) або SMAC (аббревіатура слів «specified» (конкретний), «measurable» (вимірюваний), «achievable» (досяжний), «challenging» (стимулюючий); вправи «мозковий штурм», «колесо життя», «асоціації» і «тайм-менеджмент»; ведення щоденників, симуляції, візуалізації, шкалування на визначення своїх умінь, мотивів, обмежень тощо. Зміст перелічених технологій базується на триступеневій схемі: мета – дія – результат. Вони навчають здобувачів освіти ставити перед собою завдання і виконувати його. Зокрема, методика SMART тренує уміння ставити чіткі, конкретні, обмежені в часі реалістичні цілі, досягнення яких матиме суттєвий вплив на особисте або професійне життя; цей вплив вимірюється певними конкретними категоріями та узгоджуються із життєвими планами і теперішньою ситуацією здобувача освіти (Сидоренко, 2020).

Тобто, в освіті «коучинг» застосовується з метою розкриття внутрішнього потенціалу. Саме тому, освітній коучинг («educocoaching»), широко застосовують в освіті дорослих зарубіжжя, неформальному навчанні тощо.

Таким чином, впровадження технологій педагогічного коучингу в системі освіти дорослих сприятиме професійному розвитку, допомагатиме ефективно діяти і навчатися, усвідомлювати відповідальність, розвивати навички самостійної пізнавальної діяльності, проєктувати траєкторію власного індивідуального розвитку.

Література:

Костева Т. Б. (2019). Практикум коуч-діяльності. Методичні вказівки / Тетяна Богданівна Костева. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 40 с. – (Методична серія ; Вип. 276).

Лаврук Павло. (2023). Коучинг як сучасна технологія підвищення ефективності навчального процесу. // Електронний ресурс // Режим доступу: [<https://naurok.com.ua/kouching-yak-suchasna-tehnologiya-pidvischennya-efektivnosti-navchalnogo-procesu-337732.html>]

Лук'янова Л.Б., Аніщенко О.В. (2014). Освіта дорослих: короткий термінологічний словник / Авт.-упор. Лук'янова Л.Б., Аніщенко О.В. – К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М. – 108 с.

Нежинська О. О. (2017). Основи коучингу : навчальний посібник / О. О. Нежинська, В. М. Тименко. – Київ ; Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС». – 220 с

Сидоренко В.В. (2020). Селф-коучинг (самонаставництво) як технологія професійного розвитку педагога Нової української школи : спецкурс / Вікторія Вікторівна Сидоренко. К.: Агроосвіта, 94 с.

Сорока Наталія. (2020). Освіта дорослих: Cui prodest? Якою повинна бути політика навчання дорослих в Україні? // Електронний ресурс // Режим доступу: [<https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/osvita-doroslyh-cui-prodest-yakoyu-povynna-buty-polityka-navchannya-doroslyh-v-ukrayini/>]